

Sygn. akt IV KS 40/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Kala

SSN Kazimierz Klugiewicz

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **W. Ś.** oskarżonego z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 28 września 2021 r.,
skargi obrońcy oskarżonego,
od wyroku Sądu Okręgowego w N. z dnia 18 czerwca 2021 r.,
sygn. akt II Ka (...),
uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w N. z dnia 8 lutego 2021 r., sygn. akt II K (...), i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w N. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. zwraca W. Ś. kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł uiszczoną tytułem opłaty od skargi.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w N. wyrokiem z dnia 8 lutego 2021 r., sygn. akt II K (...), uniewinnił oskarżonego W. Ś. od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator, zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego. Zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia oraz obrazę art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy w N. wyrokiem z dnia 18 czerwca 2021 r., sygn. akt II Ka (...), zaskarżony wyrok uchylił i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w N. do ponownego rozpoznania. Sąd uznał, że zarzut błędu w ustaleniach faktycznych okazał się zasadny, bowiem z ustaleń sądu I instancji nie wynika jednoznacznie, z jakiego powodu wykluczono po stronie oskarżonego umyślność. Stwierdził ponadto zasadność zarzutów związanych z brakiem oceny wiarygodności wyjaśnień oskarżonego i zeznań świadka.

Skargę od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca oskarżonego W. Ś. zarzucając „naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 113 k.k.s. przez uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości oraz potrzebę skazania oskarżonego, który w pierwszej instancji został uniewinniony, pomimo tego, że żadna z tych podstaw uchylenia orzeczenia w tej sprawie nie wystąpiła. Podnosząc taki zarzut obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w N. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Skarga na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania może zostać wniesiona w przypadku zaistnienia uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. (bezwzględne przyczyny odwoławcze) lub w sytuacji, gdy sąd odwoławczy naruszy art. 437 k.p.k. (art. 539a § 3 k.p.k.).

W przedmiotowej sprawie nie wystąpiły okoliczności, które można by uznać za odpowiadające opisanym w art. 439 § 1 k.p.k. bezwzględny przyczynom odwoławczym. Prawdliwość decyzji sądu odwoławczego zależała zatem od tego, czy uczynił on zadość wymogom określonym w art. 437 k.p.k.

Jak wynika z uzasadnienia wyroku sądu II instancji, zasadność uchylenia wyroku sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sąd odwoławczy upatrywał w fakcie, że obecnie brak jest dowodów jednoznacznie wskazujących na brak umyślności oskarżonego, a także dowodów uzasadniających przyjęcie błędu w rozumieniu art. 10 § 1 k.k.s. Jednocześnie sąd odwoławczy wywiódł, że obecny stan dowodów dawał podstawę do wydania wyroku skazującego. Niemniej jednak zdaniem sądu niekoniecznie musi on zapaść ze względu na ogólnikowy i niepełny charakter zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Sąd odwoławczy swoje rozstrzygnięcie oparł zatem na dwóch podstawach: z jednej strony na art. 454 § 1 k.p.k. (konieczności skazania za popełnione przestępstwo), z drugiej natomiast na art. 437 § 2 k.p.k. (konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu w całości).

Należy zgodzić się ze skarżącym, że przesłanka, o której mowa w art. 454 § 1 k.p.k., która miałaby być podstawą uchylenia wyroku Sądu I instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, w niniejszej sprawie nie została spełniona. Możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określoną w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.) aktualizuje się dopiero wówczas, gdy sąd odwoławczy po uzupełnieniu postępowania dowodowego stwierdzi, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Niewystarczająca dla przyjęcia reguły *ne peius* jako podstawy uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania jest zatem sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, OSNK 2018/11, poz. 73).

W przedmiotowej sprawie sąd uznał, że co prawda obecnie zebrane dowody mogą wskazywać na fakt popełnienia przestępstwa przez oskarżonego, ale

jednocześnie ustalenia faktyczne w sprawie są niewystarczające, a zebrany materiał dowodowy niekompletny. Co więcej, sąd odwoławczy stwierdził wprost, że po ponownym rozpoznaniu sprawy niekoniecznie musi zapaść wyrok skazujący – kluczowe zatem okazuje się prawidłowe skompletowanie materiału dowodowego. Fakt niedostatków w ustaleniach faktycznych oraz potencjalna tylko możliwość skazania oskarżonego nie dawała zatem podstaw, by wyrok Sądu I instancji uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania.

Należy zatem w dalszej kolejności ustalić, czy została zrealizowana druga z alternatywnych przesłanek, tj. czy konieczne było przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Wypada zauważyć, że w obecnym modelu postępowania karnego zasadą jest przeprowadzanie postępowania dowodowego także przed sądem odwoławczym, podczas gdy jedynie wyjątkiem, który należy interpretować wąsko, stało się orzekanie kasatoryjne. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19 (OSNK 2019, z. 6, poz. 31), Sąd Najwyższy uznał, że „konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji”.

W innym judykacie Sąd Najwyższy, odwołując się do tej uchwały przyjął, że konieczność ponownego przeprowadzenia wszystkich dowodów wystąpi zatem zazwyczaj wtedy, gdy:

- sąd pierwszej instancji w ogóle nie ujawnił żadnych dowodów, chociaż oparł na nich wyrok, albo te dowody zostały nieprawidłowo przeprowadzone (naruszenie art. 410 k.p.k.),
- doszło do naruszenia przepisów procesowych odnoszących się do prawidłowego przebiegu postępowania, a charakter takiego uchybienia wymaga powtórzenia przewodu sądowego (zob. wyrok SN z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. akt III KS 18/20).

Trafnie zauważył skarżący, że w przedmiotowej sprawie żadna z tych okoliczności nie nastąpiła. Jak wynika z wyroku sądu odwoławczego, sąd I instancji ujawnił dowody, które jednak powinny zostać starannie i wnikliwie ocenione. Jednocześnie sąd odwoławczy nie stwierdził takich uchybień w przebiegu postępowania, które w sposób przekonywający uzasadniałyby przeprowadzenie od nowa wszystkich dotychczasowych czynności procesowych.

Uznanie przez sąd odwoławczy, że ocena poszczególnych, jednostkowych dowodów, które zostały już zgromadzone w sprawie, jest niewystarczająca, powinno skutkować przeprowadzeniem przez sam sąd odwoławczy postępowania dowodowego uzupełniającego dotychczasowy materiał dowodowy. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego konieczność ponownej oceny dowodów przez sąd I instancji nie stanowi podstawy wydania wyroku kasatoryjnego w oparciu o przesłankę określoną w art. 437 § 2 zd. 2 *in fine* k.p.k. (zob. wyroki SN: z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. akt III KS 18/20; z dnia 24 kwietnia 2019, V KS 16/19; z dnia 25 czerwca 2019, III KS 20/19; z dnia 7 sierpnia 2019, III KS 27/19). Przenoszenie w całości ciężaru gromadzenia materiału dowodowego i formułowania samodzielnych ocen co do poszczególnych dowodów przez sąd odwoławczy na sąd I instancji w obecnym stanie prawnym należy uznać za bezzasadne.

Sąd Najwyższy mając powyższe na uwadze, uwzględnił skargę obrońcy oskarżonego, nakazując zwrot opłaty od skargi.